

MTÜ Õigeusu Hariduse Ühing “Ülestõusmine”

Narva Õigeusu Gümnaasium

VANASLAAVI KEEL
gümnaasiumis

VALIKAINE

Kinnitatud
MTÜ Õigeusu Hariduse Ühingu „Ülestõusmine”
juhatuse otsusega 03.07.2023

Narva 2023

VALIKAINED

VANASLAAVI KEEL

SISUKORD

VANASLAAVI KEEL. Üldosa	2
I kursus SISSEJUHATUS	3
II kursus MORFOLOOGIA	5
III kursus SÜNTAKS.....	6

VANASLAAVI KEEL

ÜLDOSA

Vanaslaavikeel gümnaasiumis

Vanaslaavi keel (kirikuslaavi keel), on vene keel esialuseks, selle omapäraseks vundamendiks, mille peal põhineb kaasaegse vene keele leksikagrammatiline baas. Vanaslaavi keele aluste teadmine soodustab vene keele sügavamat mõistmist ja tundmist, mis on väga tahtis gümnaasia astme õpetamisel.

Õigeusu kooli õpekava vatenurgast on tähtsaks aspektiks see, et olles kõrgemas seltskonnas „surnud” keel, jääb ta elavaks kiriku- jumalateenistuspraktikal. Kõik õigeusu kiriku jumalateenistused toimuvad kirikuslaavi keeles. Seepärast ei saa ilma selle keele aluste teadmiseta mõista jumalateenistuse ja palvete tähendust.

Seega saavutatakse vanaslaavi keele õpetamisega kaks eesmärki. Eesiteks, on see õppeeesmärk, mis aitab vene keele sügavamale õppimisele kaasa ja annab õpilastele võimalust kõrgemates õppeasutustes slaavi filoloogia osakondades.

Teiseks, on see vaimuvalguslik eesmärk, mis annab võimalust gümnaasialõpetajatele mõista iseseisvalt jumalateenistuse ja palvete tähendust.

Vanaslaavikeele ainekava koosneb 3 kursusest.

10. klass

I kursus - SISSEJUHATUS

11. klass

II kursus - MORFOLOOGIA

12. klass

III kursus - SÜNTAKS

Kõikide kursuste maht 35 tundi.

Õppetegevus

Õppetegevus toimub kolmes vormis: loenguline, praktiline ja jumalateenistusvorm.

Loengute käigus annab õpetaja õppekavale vastavat teoreetilist materjali. Praktiliste tundide ajal täidavad õpilased ülesandeid töövihikutes vanaslaavi keeles. Jumalateenistusvormi rakendatakse iseseisva lugemise ja laulmise vormis kooli palvetalituse ja kiriku altarijumalateenistuse ajal.

I kursus SISSEJUHATUS, 10. klass

Õppe-eesmärgid

- Anda õpilastele alustadmisi vanaslaavi keeles;
- Näidata õpilastele slaavi keelte arengu seaduspärasusi;
- Kujundada huvi keeleteaduse vastu;
- Õpetada õplasi tõlkima tekste vanaslaavi keelest vene keelde.

Läbivad teemad

- Pühakiri
- Palve
- Kirikuga ühendamine
- Usuline maailmavaade

Läbivate teemade õppe-eesmärgid ja õpitulemused on toodud õppekava üldosas.

Õppesisu

Sissejuhatus

- Mis on vanaslaavi keel?
- Vanaslaavi keelte pärinemine.
- Slaavi esiõppetajate tegevus.
- Vanaslaavi aabitsad ja nende pärinemine.
- Vanaaegsed slaavi kirjamälestised.
- Kirilitsa aabits.

Foneetika

- Vanaslaavi keele häälikute süsteem.
- Täishäälikute foneemide süsteem.
- Täishäälikute positsioonilised muutused. Redutseeritud täishäälikute tugev ja nõrk asend.
- Redutseeritud täishäälikute lang.
- Täishäälikud sõna alguses.
- Kaashäälikute foneemide süsteem.
- Täishäälikute hilisemad muutused.
- Silp.
- Pikkade ja lühikeste täishäälikute kvalitatiivne diferentseerimine.
- Kõige vanemad täishäälikute vaheldumised.
- Arvulised vaheldumised.
- Kvalitatiivsed vaheldumised.

- Tagakeelehäälikute esmane transitiivne palataliseerimine.
- Kaashäälikute „j”- ga liitumise lugu
- Silbi tõuseva kõlalisuse printsiibi aktiveerimine
- Kaanhäälikute gruppide disimilatsioon ja lihtsustamine.
- Diftongide monoftongisatsioon.
- Ninakaashäälikute moodustamine.
- Kaashäälikute sulahäälikutega liitumise lugu.
- Vaegvokaalsete häälikuühendite areng.
- Algühendid kaashäälikute ees.
- Sulahäälikute redutseeritud häälikutega liitmine.
- Tagakeelehäälikute teisene palataliseerimine.

Leksika ja sõnamoodustamine

- Vanaslaavi leksika struktuur.
- Kirjanduslaari leksika kujundamise viisid.
- Nimisõnade moodustamine.
- Omadussõnade moodustamine.
- Tegusõna moodustamine.

Õpitulemused

10. klassi lõpetaja:

- teab vanaslaavi keele pärinemise lugu;
- teab Püha Kirill ja Mefodi tegevuse tähtsust;
- on tutvunud vanaslaavi aabitsa kahe tüübiga;
- oskab nimetada muistseid slaavi kirjamälestisi;
- on tutvunud vanaslaavi keele häälikute süsteemiga;
- oskab lugeda teksti vanaslaavi keeles;
- tunneb täis- ja kaashäälikufoneemide arengu ajalugu;
- on tutvunud keele arengu peamiste seaduspärasustega;
- on tutvunud keele leksika struktuuriga ja teab selle moodustamise printsiipe;
- on tutvunud slaavi keele morfoloogilise süsteemiga;

II kursus MORFOLOOGIA, 11. klass

Õppe-eesmärgid

- Anda õpilastele alustadmisi vanaslaavi keeles;
- Näidata õpilastele slaavi keelte arengu seaduspärasusi;
- Kujundada huvi keeleteaduse vastu;
- Õpetada õplasi tõlkima tekste vanaslaavi keelest vene keelde.

Läbivad teemad

- Pühakiri
- Palve
- Kirikuga ühendamine
- Usuline maailmavaade

Läbivate teemade õppe-eesmärgid ja õpitulemused on toodud õppekava üldosas.

Õppesisu

Morfoloogia

- Nimisõna.
- Peamised grammatilised kategooriad.
- Käänamine. Käändkonnad. Tüved lõpuga „a”, „ja”. Tüved lõpuga „o”, „jo”.
- Tüved lõpuga „i”. Tüved lõpuga „u”. Tüved, mis lõpevad kaashäälikuga. Käändelõppude pärinemine.
- Asesõna
- Isikulised ja umbisukulised asesõnad, nende grammatiline vastandamine. Asesõnade käänamine. Asesõnade käänamise pärinemine. 3. pöörele või esemele osutamise viisid.
- Omadussõna. Omadussõnade nimesõnalised vormid. Omadussõna. võrdlusastmed.
- Tegusõna. Tegusõna peamised grammatilised kategooriad. Vormi kujundavad tegusõnade tüved. Pöördelised verbivormid: olevik. Temaatilised verbid. Mittetemaatilised verbid. Oleviku verbilõppude pärinemine. Tuleviku vormide süsteem. Liittulevik I. Liittulevik II. Mineviku vormide süsteem. Aorist. Imperfekt. Perfekt. Pluskvamperfekt. Irratsionaalsed tegumood.
- Tegusõna nimesõnalised vormid. Infinitiiv ja supiinum.
- Keksõnad. Aktiivne keksõna. Passiivne keksõna.
- Määrsõnad.
- Asesõnalised määrsõnad. Koha tähistamine. Aja tähistamine. Määra ja tegumoo tähistamine. Nimesõnadest pärinevad määrsõnad.
- Abisõnad.
- Eessõnad.
- Põhilised eessõnad.
- Uued eessõnad. Sidesõnad ja partiklid.

Õpitulemused

11. klassi lõpetaja:

- teab vanaslaavi keele pärinemise lugu;
- teab Püha Kirill ja Mefodi tegevuse tähtsust;
- on tutvunud vanaslaavi aabitsa kahe tüübiga;
- oskab nimetada muistseid slaavi kirjamälestisi;
- on tutvunud vanaslaavi keele häälikute süsteemiga;
- oskab lugeda teksti vanaslaavi keeles;
- tunneb täis- ja kaashäälikutefoneemide arengu ajalugu;
- on tutvunud keele arengu peamiste seaduspärasustega;
- on tutvunud keele leksika struktuuriga ja teab selle moodustumise printsiipe;
- on tutvunud slaavi keele morfoloogilise süsteemiga;
- Teab nimisõna käänamise tüüpe.
- Teab vahet isikuliste ja umbisikuliste asesõnade vahel.
- Teab omadussõna ja omadussõna võrdlusastmeid.
- Teab tegusõna ja selle peamiseid grammatilisi kategooriaid.
- Teab kesksõnu.
- Teab mäarsõnu.
- Teab abisõnu, eessõnu, tagasõnu, sidesõnu, partikleid.
- Teab slaavi keele süntaksi struktuuri.
- Teab sõnajärge lausetes, lause pea- ja kõrvalliikmeid.
- Teab lausete erinevaid liike (lihtlause, liitlause jne).
- Teab kõrvallausete peamiseid liike.
- Teab otse- ja kaudkõneliike.

III kursus SÜNTAKS, 11. klass

Õppe-eesmärgid

- Anda õpilastele alustadmisi vanaslaavi keeles;
- Näidata õpilastele slaavi keelte arengu seaduspärasusi;
- Kujundada huvi keeleteaduse vastu;
- Õpetada õplasi tõlkima tekste vanaslaavi keelest vene keelde.

Läbivad teemad

- Pühakiri
- Palve
- Kirikuga ühendamine
- Usuline maailmavaade

Läbivate teemade õppe-eesmärgid ja õpitulemused on toodud õppekava üldosas.

Õppesisu

Süntaks

- Süntaksi mõiste
- Lause
- Seoste liigid lauses
- Sõnaühend
- Lihtlause
- Alus
- Öedis
- Nimisõnaline liitöeldis
- Tegusõnaline liitöeldis
- Liitöeldis
- Alusel öeldisega ühildamine
- Täiend
- Lisand
- Sihitis
- Määrus
- Eraldatud lause kõrvalliikmed.
- Määruslikud täiendid ja kesksõnad.
- Pleonasmid
- Sõnajärg lausetes
- Eituse „не” ja „ни” kasutamine
- Üte
- Liitlause
- Rindlause
- Sidenditega liitlause
- Vastandava sidesõnaga liitlause
- Eraldava sidesõnaga liitlause
- Põhjuslause
- Põimlause
- Kõrvallause – alus
- Kõrvallause – öeldis
- Täiendlause

- Sihitislause
- Aja kõrvallause
- Koha kõrvallause
- Põhjuse kõrvallause
- Eesmärgi kõrvallause
- Tagajärje kõrvallause
- Kujundlikuse kõrvallause
- Tingiv kõrvallause
- Mõõnduslause
- Lühike kõrvallause
- Iseseisev daativ.
- Komplitseeritud liitlause
- Periood
- Otse- ja kaudköne

Õpitulemused

12. klassi lõpetaja:

- teab vanaslaavi keele pärinemise lugu;
- teab Püha Kirill ja Mefodi tegevuse tähtsust;
- on tutvunud vanaslaavi aabitsa kahe tüübiga;
- oskab nimetada muistseid slaavi kirjamälestisi;
- on tutvunud vanaslaavi keele häälikute süsteemiga;
- oskab lugeda teksti vanaslaavi keeles;
- tunneb täis- ja kaashäälikutefoneemide arengu ajalugu;
- on tutvunud keele arengu peamiste seaduspärasustega;
- on tutvunud keele leksika struktuuriga ja teab selle moodustumise printsiipe;
- on tutvunud slaavi keele morfoloogilise süsteemiga;
- Teab nimisõna käänamise tüüpe.
- Teab vahet isikuliste ja umbisikuliste asesõnade vahel.
- Teab omadussõna ja omadussõna võrdlusastmeid.
- Teab tegusõna ja selle peamisi grammatilisi kategooriaid.
- Teab kesksõnu.
- Teab mäarsõnu.
- Teab abisõnu, eessõnu, tagasõnu, sidesõnu, partikleid.
- Teab slaavi keele süntaksi struktuuri.
- Teab sõnajärge lausetes, lause pea- ja kõrvalliikmeid.
- Teab lausete erinevaid liike (lihtlause, liitlause jne).
- Teab kõrvallausete peamisi liike.
- Teab otse- ja kaudköneliike.
- Oskab kiiresti ja ilmekalt luugeda nii Pühakirja tekste kui asjalikke ja isiklikke sõnumeid.
- Oskab tõlkida tekste vanaslaavi keelest vene keelde.
- Teab sõnade lühendamise printsiipe kirjas.